

Annetti's love (An analysis of love styles in the novel of *L'Ame enchantée* according to Sternberg's theories)

Parvin MohammadiZadeh ¹ | Zahra Rafeie ^{2*} | MohammadReza Taghieh ³

1. Ph.D. Student in Persian Language and Literature, Department of Persian Language and Literature, Faculty of Literature and Humanities, Islamic Azad University of Eghlid, Eghlid Branch, Iran. E-mail: pmzfa@yahoo.com
2. Corresponding Author, Assistant Professor of Persian Language and Literature, Department of Persian Language and Literature, Faculty of Literature and Human Sciences, Islamic Azad University of Shiraz, Shiraz Branch, Iran. E-mail: Za.rafeie@iau.ac.ir
3. Assistant Professor in Persian Language and Literature, Department of Persian Language and Literature, Faculty of Literature and Humanities, Islamic Azad University of Eghlid, Eghlid Branch, Iran. E-mail: MR.taghieh@iau.ac.ir

Article Info

Article type:
Research Article

Article history:

Received: 18/10/2022

Received in revised form:
10/04/2023

Accepted: 18/04/2023

Keywords:

Love,

Annette,

Sternberg,

Component,

Story.

ABSTRACT

The notion of love is one of the recurring themes in world literature. With the aim of investigating the Love-making styles in the relationships of the characters in The novel *L'Ame enchantée*, the two theories of Sternberg, American psychologist: "love triangle" and "love as a story" have been utilized as the criteria of measurement. This research is a theoretical study, in a library style, which was conducted with analytical-descriptive method. The scope of the research is addressing the first part of the novel translated by Mahmoud Etemadzadeh, which was published by Doostan Publishing House. The hypothesis of the research is the possibility of examining and explaining the styles of Love-making based on the aforementioned theories. Paying attention to the internal and external factors affecting love, in describing relationships and creating debates between characters to clarify their inner stories and attitude towards love is a recurring method in this story. Precisely, it can be considered as the author's special style. He has expressed the characteristics of the two components of intimacy and excitement from the three components of love which defines the three types of love, Liking, Infatuated love and Companionate love. We can see a number of love stories: Art, House and Home, Game, Religion, Sacrifice, teacher-student, Travel, Dream story.

Cite this article: MohammadiZadeh, P., Rafeie, Z., Taghieh, M.R (2024). Annetti's love (An analysis of love styles in the novel of *L'Ame enchantée* according to Sternberg's theories). *Journal of Research in Narrative Literature*, 13 (1), 193-213.

© The Author(s).

DOI: 10.22126/RP.2023.8369.1679

Publisher: Razi University

Extended Abstract

Introduction:

This article, after introducing "Romain Rolland" and his novel "L'ame enchantée", according to Sternberg's theories (i.e. triangular theory of love and love as a story) analyzes the love styles of the characters, especially "Annette", the main character of the story. In the first part of this great novel, titled "Annette and Sylvie", a number of romantic challenges and faced which should be examined so as to answer a few questions in this article;

Is it possible to provide an explanation for these romantic challenges using Sternberg's psychological theories about love?

What are the components of love in the first part of the novel "L'ame enchantée"?

Which types of love are mentioned in this part of the novel?

According to Sternberg's theories, what kind of love stories are we dealing with?

Methodology:

The scope of the research addressed the first part of the novel "L'ame enchantée". The elements and characteristics of Annette's romantic relationships, in this part, have been matched and analyzed with two theories about love from Sternberg; "The Triangular theory of love", and "love as a story". Last but not least, the presented research follows a descriptive-analytical procedure which has utilized a library method for data collection.

Results and Discussion:

"L'ame enchantée" is one of the best fiction works of the 21st century by the great French writer "Romain Rolland". By dealing with diverse aspects of the characters in the novel, he expresses their attitude towards human values (especially love) and shows the impact of various social and religious factors on it. It is the story about one of the first modern French women, Annette Riviere; who stands in front of narrow-mindedness and wrong and old thoughts of his people in order to have an independent life. The novel takes place in Paris at the beginning of the 20th century. At the beginning of the story, we meet Annette who has lost her mother and now her father and her prosperous life and facing many problems.

Sternberg presented The Triangular theory of love in the late 1980s, which methodically stated the components of love. According to the presented theory, love has three components: (a) intimacy, which encompasses the feelings of closeness, connectedness, and boundedness to be experienced by individuals in love relationships (b) passion, which encompasses the drives that lead to romance, physical attraction, and sexual consummation, and (c) decision/commitment, which encompasses, in the short term, the decision that one loves another, and in the long term, the commitment to maintain that love". (Sternberg, 1986, 119). The intimacy component refers to those feelings in a relationship that promotes closeness, bonded ness, and connectedness that it includes, among other things, feelings of (a) desire to promote the welfare of the loved ones, (b) experienced happiness with the loved one, (c) high regard for the loved one, (d) being able to count on the loved one in case requires, (e) mutual understanding with the loved one, (f) Sharing of one's self and one's possessions with the loved one, (g) receipt of emotional support

from the loved one, (h) giving of emotional support to the loved one, (i) intimate communication with the loved one, and (j) valuing the loved one in one's life (Sternberg & Grajek, 1984). The passion component of love comprises those motivational and other sources of arousal that lead to the experience of passion. In a loving relationship, "sexual needs may well predominate in this experience. The other needs, such as those for self-esteem, nurturance, affiliation, dominance, submission, and self-actualization, may also contribute to experiencing passion. The decision/commitment component of love consists of two aspects, a short-term one and a long-term one. The short-term one is the decision that one loves a certain other. The long-term aspect is the commitment to maintain that love. (Sternberg, 1986, 122). These three components can be combined and, according to the amount of each component, create different types of love, which are named as: Non love, Liking, Infatuated love, Empty love, Romantic love, Companionate love, Fatuous love, Consummate love.

In the mid-nineties, Sternberg proposed the theory of "Love as a Story" and tried to find an answer to the question of why a person falls in love with a certain person and does not fall in love with another. This theory states that everyone has a story or stories for love. "Love", as a matter of fact, is a story that individuals are the authors of. The main point of this theory is that we unintentionally fall in love with people whose stories are exactly like our story or similar to it, but the role of that person in his story complements our role in our story. Annette's romantic relationships are formed among her social relationships. She meets different people and has different experiences. Annette's relationships with her father, sister and some other young people were examined in this article.

Roland first creates a situation where a new character enters Annette's life story, then describes his occupational characteristics, appearance and physical charms to prepare the ground for love, then his family, social and describes his religion. IT makes the characters to face each other and find out each other's opinions and depth of feelings through long conversations; in a way, it creates a debate that is the product of the characters' attitude towards life and love.

We can consider Romain Rolland's way of dealing with various social, religious and even historical issues through the expression of different forms of love, his special style of thinking. He presents different forms of love and explains various issues that affect love. In each part of the novel, according to the cultural, social and religious status of the characters, he reveals their attitude towards love well, and in this regard, he uses the description of the details competently. "Rolan" considers the inner attitude of each person and the external factors in the way of making love. They shape the stories they consider for their love lives based on the insights and attitudes of their cultural, religious, family, and social environment and use different descriptions, discussions, and images. These stories can be explained by Sternberg's theory.

Conclusion:

All three components of "Sternberg's love triangle", i.e. intimacy, *passion* and decision/commitment, can be understood well in the author's way of expression. He displays the elements of "intimacy" component, especially secret telling, heartache and support in the behaviors, mentalities and long conversations between the characters.

In dealing with the emotion component, stimulating and motivating romantic behaviors such as looking, touching, kissing and hugging, which are elements of this component. He does not

forget the existence of the "commitment" component is more dependent on the type of insight and attitude of people than the other two elements; therefore, due to the difference in the type of social vision of the characters, the element of commitment can be found less in their relationships. Roland describes and narrates various types of love including "liking", "infatuation" and "Companionate love" among the characters.

The romantic stories were identified in this part of the novel based on the theory of "love as a story"; they include "The Game story", "The Art story", "Object story" (House and home story), "The Religion story", "The Sacrifice story", "The Travel story", "The Teacher and Student story" and "The Fantasy story". The multiplicity of these stories in the novel shows the author's broad insight and his knowledge of the society he has addressed in the novel.

عشق آنت (تحلیلی بر سبک‌های عشق‌ورزی، در رمان جان شیفته با توجه به نظریات استرنبرگ)

پروین محمدی‌زاده^۱ | زهرا رفیعی*^۲ | محمدرضا تقیه^۳

۱. دانشجوی دکتری تخصصی زبان و ادبیات فارسی، واحد اقلید، دانشگاه آزاد اسلامی، اقلید، ایران.

رایانامه: pmzfa@yahoo.com

۲. استادیار، گروه آموزشی زبان و ادبیات فارسی، واحد شیراز، دانشگاه آزاد اسلامی، شیراز، ایران.

رایانامه: Za.rafeie@iau.ac.ir

۳. استادیار، گروه آموزشی زبان و ادبیات فارسی، واحد اقلید، دانشگاه آزاد اسلامی، اقلید، ایران.

رایانامه: MR.taghieh@iau.ac.ir

اطلاعات مقاله چکیده

نوع مقاله: مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۷/۲۶

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۲/۰۱/۲۱

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۱/۲۹

واژه‌های کلیدی: عشق، آنت، استرنبرگ، مؤلفه، عشق، قصه.

عشق از مضامین پر تکرار در ادبیات جهان به‌ویژه رمان است. رمان *جان شیفته* اثر نویسنده بزرگ فرانسوی رومن رولان است؛ که در این مقاله به بررسی سبک‌های عشق‌ورزی در روابط شخصیت‌های اصلی آن بر اساس دو نظریه «مثلث عشق» و «عشق به مثابه یک قصه» از استرنبرگ، روانشناس بزرگ امریکایی پرداخته‌ایم. این پژوهش مطالعه‌ای نظری، به شیوه کتابخانه‌ای است که با روش، تحلیلی-توصیفی، انجام شده است. محدوده تحقیق، بخش اول رمان با ترجمه محمود اعتمادزاده است که انتشارات دوستان، آن را منتشر کرده است. فرضیه پژوهش، امکان بررسی و توضیح سبک‌های عشق‌ورزی، بر اساس نظریات استرنبرگ است. توجه به عوامل درونی و بیرونی مؤثر بر عشق‌ورزی در توصیف روابط، خلق مناظره‌هایی بین شخصیت‌ها برای روشن شدن قصه‌های درونی و نگرش آن‌ها نسبت به عشق روشی تکرارشونده در این رمان است. بنابراین می‌توان آن را به‌عنوان سبک ویژه نویسنده در نظر گرفت. بر اساس نظریه مثلث عشق استرنبرگ، نویسنده بیشتر به بیان دو مؤلفه صمیمیت و هیجان از مؤلفه‌های سه‌گانه عشق، پرداخته است که سه نوع عشق دوست‌داشتن، دل‌باختگی و عشق رفاقتی را رقم زده است. در بخش اول رمان، قصه‌های عشق با عنوان‌های مسابقه، هنر، خانه و کاشانه، مذهب، فداکاری، معلم و شاگرد، سفر و قصه‌رؤیایی قابل شناسایی است.

استناد: محمدی‌زاده، پروین؛ رفیعی، زهرا؛ تقیه، محمدرضا (۱۴۰۳). عشق آنت (تحلیلی بر سبک‌های عشق‌ورزی، در رمان *جان شیفته* با توجه به نظریات استرنبرگ). *پژوهشنامه ادبیات داستانی*، ۱۳ (۱)، ۱۹۳-۲۱۳.

حق مؤلف © نویسندگان.

ناشر: دانشگاه رازی

DOI: 10.22126/RP.2023.8369.1679

۱. پیشگفتار

عشق‌ورزی، از موضوعاتی است که سهم بزرگی از آثار ادبی جهان را به خود اختصاص داده‌است و به‌عنوان یکی از مضامین داستانی، دارای اهمیت و قابلیت پژوهش است. نظریه‌های روانشناسانه دربارهٔ عشق نیز می‌تواند در بررسی درونمایه‌های عاشقانهٔ ادبی و شناسایی سبک هر نویسنده برای بیان آن، به ما کمک کند؛ پیوندهای بین‌رشته‌ای در ادبیات و روانشناسی ایجاد کند و روش منظمی برای تحلیل و توصیف محتوا به‌دست دهد. جان شیفته یکی از بهترین آثار داستانی قرن بیست‌ویک و از برترین نوشته‌های «رومن رولان» نویسندهٔ بزرگ فرانسوی است. او به بهترین صورت با پرداختن به وجوه مختلف شخصیت‌های رمان به بیان نحوهٔ نگرش آن‌ها به ارزش‌های انسانی به‌ویژه عشق می‌پردازد و تأثیر عوامل مختلف اجتماعی، مذهبی را بر آن، نشان می‌دهد.

در پیشینهٔ این مقاله، مقالات و سخنرانی‌هایی دیده شد که به معرفی رومن رولان و آثار مختلف او پرداخته بودند یا در باب ترجمهٔ آثارش سخن گفته، در نشریات گوناگون به چاپ رسیده بودند. از جمله: مقالهٔ «رومن رولان بشردوست بزرگ» (۱۳۴۶) نوشتهٔ سون استکلینگ، مایجاد، در مجلهٔ نگین، دربارهٔ زندگی و نگرش او به مسائلی از قبیل جنگ و عشق؛ مقالهٔ «نگاهی به زندگی و آثار رومن رولان» (۱۳۶۹) نوشتهٔ آبراهام، پی‌یر، در مجلهٔ ادبستان هنر، در باب شیوهٔ تفکر، بیان و سبک وی در نگارش آثارش؛ مقاله‌ای با عنوان «صدای آزاد» از رومن رولان ترجمهٔ پانته آ مهاجر که سخنان رومن رولان دربارهٔ جنگ و مطبوعات است و در نشریهٔ بخارا، چاپ شده‌است. همچنین مقالهٔ «آنت و جان شیفته»، نوشتهٔ مرتضی یاوریان، در نشریهٔ رودکی (۱۳۸۵ و ۱۳۸۶) که برخی مصادیق انسان‌دوستی را در شخصیت «آنت» واکاویده‌است. مقاله‌ای با عنوان «تحلیل اجتماعی رمان جان شیفته» از حسین هادوی (۱۳۸۶)، در کیهان فرهنگی، که چند ویژگی اخلاقی- اجتماعی آنت را مطالعه و بررسی کرده‌است؛ اما اثری که دربارهٔ عشق آنت و مقایسهٔ آن با نظریات استرنبرگ باشد؛ در این جست‌وجو یافت نشد. با این حال، استفاده از نظریهٔ استرنبرگ برای بررسی رمان‌های داخلی معاصر دارای سابقه است. مانند مقالات معصومه محمودی که مؤلفه‌های عشق را در چند داستان معاصر ایرانی بررسی کرده است. محمودی (۱۳۹۸) در مقاله‌ای با عنوان «نظریهٔ قصهٔ عشق استرنبرگ در دو داستان رئالیستی چشم‌هایش و شوهر آهو خانم» می‌کوشد الگوهای مرتبط با روابط زوجها را با قصه‌های عشق استرنبرگ، مطابقت دهد. مقالهٔ دیگر محمودی (۱۳۹۹) با عنوان «نظریهٔ عشق استرنبرگ و نقد تطبیقی داستان معاصر» قصه‌های

عشق استرنبرگ را در پنج رمان معاصر پرنده من، خط تیره آیلین، خون مردگی، پاییز فصل آخر سال است و چراغ‌ها را من خاموش می‌کنم، جست‌وجو کرده‌است و توانسته‌است؛ «الگوهای مرتبط با روابط زوج‌ها در این پنج رمان را با قصه‌های عشق باغچه، خیال، بهبودی و خانه، در نظریه استرنبرگ، مطابقت دهد و اهمیت آن را در ساختار علی و معلولی پیرنگ داستان‌ها نمایان سازد که بر اساس آنها می‌توان منطق مستتر در پیرنگ داستان‌ها را تشریح کرد (محمودی، ۱۳۹۹: ۲۹۱).

۱-۱. پرسش‌های پژوهش

این مقاله، پس از معرفی رومن رولان و رمان *جان شیفته*، با توجه به نظریات استرنبرگ، یعنی «مثلث عشق» و «عشق به مثابه یک قصه» به تحلیل سبک‌های عشق‌ورزی شخصیت‌ها به‌ویژه «آنت» شخصیت اصلی داستان می‌پردازد. در بخش نخست از جلد اول این رمان بزرگ، با عنوان «آنت و سیلوی» با چالش‌هایی عاشقانه روبه‌رو هستیم که با بررسی آن‌ها در این مقاله به این پرسش‌ها پاسخ داده خواهد شد:

- آیا می‌توان با استفاده از نظریات روانشناسی استرنبرگ، درباره عشق، توضیحی برای این چالش‌های عاشقانه ارائه داد؟ و اگر پاسخ مثبت است، مؤلفه‌های عشق، در بخش اول رمان *جان شیفته* کدام‌اند؟
- کدامیک از انواع عشق در این بخش از رمان مطرح شده‌اند؟
- بر اساس نظریات استرنبرگ، با چه قصه‌های عاشقانه‌ای روبه‌رو هستیم؟
- سبک بیان عشق‌ورزی در این رمان چگونه است؟

۲-۱. روش پژوهش و چارچوب نظری

روش این پژوهش، توصیفی-تحلیلی است و گردآوری داده‌ها با فیش‌برداری به روش کتابخانه‌ای انجام شده‌است. محدوده پژوهش، بخش اول رمان *جان شیفته*، با عنوان *آنت و سیلوی* است. عناصر و ویژگی‌های روابط عاشقانه آنت، در این قسمت، با تعریف ویژگی‌ها، عناصر و قصه‌های عشق در نظریه استرنبرگ، مطابقت داده و تحلیل شده‌است. در اینجا نظریات استرنبرگ، به‌عنوان چارچوب نظری این مقاله، به‌صورت مختصر بیان می‌شود.

۱-۲-۱. عشق از نظر استرنبرگ^۱

برای شرح چگونگی عشق، تاکنون صاحب‌نظران زیادی از دیدگاه‌های مختلف زیستی، اجتماعی،

روانشناسی و... به ارائه نظریه پرداخته‌اند. اریک فروم، اعتقاد دارد:

«عشق تنها جواب منطقی و رضایت‌بخش به مسأله وجود انسان است» (فروم، ۱۳۹۶: ۱۵۴).

استرنبرگ، از دانشمندان روانشناسی امریکا، در دهه هشتاد با بررسی مفهوم عشق، نظریه‌ای ارائه داده‌است که «عشق» را با توجه به طیف وسیعی از عاطفه‌ها و اندیشه‌ها و انگیزش‌های متفاوت توضیح می‌دهد. این نظریه با عنوان نظریه «مثلثی عشق استرنبرگ» یا نظریه «سه وجهی عشق بر مبنای مثلث» شناخته می‌شود.

۱-۲-۲. نظریه «سه وجهی عشق بر مبنای مثلث»^۱

استرنبرگ، نظریه «سه وجهی عشق بر مبنای مثلث» را در اواخر دهه هشتاد، ارائه داد که به شیوه‌ای روشمند اجزای تشکیل‌دهنده عشق را بیان می‌کرد. بر اساس این نظریه، عشق در چهارچوب سه مؤلفه شناخته می‌شود: «صمیمیت»^۲، «شور و شهوت»^۳ یا «هوس» و «تعهد»^۴ (استرنبرگ، ۱۹۸۶: ۱۳-۱۴). صمیمیت، مشارکت و تفاهم متقابل و حمایت عاطفی را شامل می‌شود که می‌توان آن را در قالب ده عنصر رفتاری بیان کرد: ۱- میل به رفاه شخص موردعلاقه، ۲- تجربه خوشحالی با او، ۳- داشتن توجه زیاد به معشوق، ۴- توانایی تکیه کردن به او در هنگام نیازمندی، ۵- داشتن درک متقابل، ۶- در میان گذاشتن مسائل شخصی، ۷- دریافت حمایت عاطفی، ۸- ارائه حمایت عاطفی، ۹- برقراری رابطه صمیمانه با فرد، ۱۰- ارج نهادن به وی (استرنبرگ، ۱۹۸۶: ۱۲۱). برای بررسی این مؤلفه در داستان به جمله‌های بیان‌کننده رفتار شخصیت‌های اصلی داستان توجه شده‌است. شور و شوق، مؤلفه انگیزشی عشق و تحریک‌کننده است و جاذبه فیزیکی و میل جنسی و احساس عاشق بودن را در بر می‌گیرد. هرچند نیازهای جنسی در شهوت، بسیار مهم هستند؛ اما اعتماد به نفس و وابستگی نیز ممکن است درگیر باشند. تعهد، مؤلفه شناختی عشق است و شامل تصمیم‌های کوتاه‌مدت یا بلندمدت برای ماندن یا نماندن با معشوق می‌شود. این سه مؤلفه می‌تواند با هم ترکیب شود و با توجه به میزان وجود هر یک، عشق‌های گوناگونی را به وجود آورد که با این عناوین نامگذاری شده‌اند: فقدان عشق^۵، دوست‌داشتن^۶

1. Triangular Theory of Love

2. Intimacy

3. Passion

4. commitmen

5. Non love

6. Liking

دل‌باختگی^۱، عشق خالی^۲، عشق رمانتیک^۳، عشق رفاقتی^۴، عشق احمقانه^۵، عشق کامل یا تمام عیار^۶ (جدول ۱)

جدول ۱: مشخصات انواع عشق بر اساس نظریه «سه وجهی عشق بر مبنای مثلث»

انواع عشق	صمیمیت	شور و شوق	تصمیم / تعهد
فقدان عشق	ضعیف	ضعیف	ضعیف
دوست‌داشتن	قوی	ضعیف	ضعیف
شیفتگی	ضعیف	قوی	ضعیف
عشق بوج	ضعیف	ضعیف	قوی
عشق رمانتیک	قوی	قوی	ضعیف
عشق رفاقتی	قوی	ضعیف	قوی
عشق ابلهانه	ضعیف	قوی	قوی
عشق آرمانی (کامل)	قوی	قوی	قوی

۱-۲-۳. نظریه «عشق به مثابه قصه»^۷

در میانه دهه نود، استرنبرگ با مطرح کردن نظریه «عشق به مثابه قصه»، سعی کرد پاسخی برای این سؤال بیابد که چرا یک نفر عاشق شخص خاصی می‌شود و عاشق دیگری نمی‌شود. این نظریه بیان می‌کند هر کسی برای عشق، قصه یا قصه‌هایی دارد.

«عشق واقعاً یک قصه است که نویسنده آن خود ماییم. نکته اصلی این نظریه این است که ما ناخواسته عاشق افرادی می‌شویم که قصه‌هایشان عیناً مانند قصه ما و یا شبیه به آن است؛ اما نقش خود آن فرد در قصه‌اش مکمل نقش ما در قصه‌مان است. بنابراین، این افراد از برخی جهات شبیه به ما و از برخی دیگر با ما متفاوت‌اند. اگر عاشق فردی شویم که قصه‌اش با قصه ما فاصله زیادی دارد، رابطه ما و عشق ورای آن، کاملاً در خطر خواهد بود» (استرنبرگ، ۱۳۹۷: ۱۰).

«قصه در بطن زندگی ماست که به رابطه معنا می‌دهد. گاهی اوقات می‌بینیم که هر یک از

1. Infatuated love
2. Empty love
3. Romantic love
4. Companionate love
5. Fatuous love
6. Fatuous love
7. Love as a Story

طرفین رابطه، از رفتارها و اتفاقات برداشت‌های متفاوتی می‌کنند. به دلیل اینکه هر کدام، این اتفاقات و رفتارها را بر اساس قصه خودشان تفسیر می‌کنند» (همان: ۱۹).

او قصه‌های متعددی را توضیح می‌دهد و می‌گوید:

«نه تنها عشق برای افراد مختلف معناهای متفاوتی دارد، بلکه می‌تواند برای هر شخص معانی متعددی هم داشته‌باشد» (همان: ۲۵).

شرح تفصیلی همه قصه‌ها در این مقاله نمی‌گنجد؛ قصه‌هایی که به شرح زیر توضیح می‌دهیم مطابقت آن‌ها با بخش‌های موردنظر رمان در این مقاله به دست آمده‌است. قصه مسابقه^۱، در برگرفته نوعی رقابت است؛ رابطه به صورت وسیله‌ای برای انجام بازی اغلب پیچیده‌ای درمی‌آید که مجموعه قواعد و قوانین خود را دارد و دارای برنده و بازنده است. در قصه هنری^۲، شخص به خاطر ظاهر جسمانی‌اش ارزش‌گذاری می‌شود. قصه معلم و شاگرد^۳، در این قصه یک نفر ساختار و اطلاعات را فراهم می‌کند و نفر دیگر دریافت‌کننده اطلاعات است. در قصه خانه و کاشانه^۴، رابطه به وسیله‌ای تبدیل می‌شود برای رسیدن و برپا کردن یک محیط زندگی راحت و جذاب، خانه کانون رابطه است. در قصه مذهب^۵، از این رابطه به عنوان وسیله‌ای برای نزدیک شدن به خدا استفاده می‌شود، یا آنکه رابطه، خود به مظهر و تجسم احساسات دینی فرد تبدیل می‌شود. در قصه فداکاری^۶، یک نفر با کمال میل تخفیف می‌دهد و کوتاه می‌آید، نفر دیگر از این تخفیف‌ها بهره‌مند می‌شود و از آنها سود می‌جوید. در قصه سفر^۷، همسران رابطه خود را به چشم مسافرت نگاه می‌کنند که در آن مقصد اهمیت زیادی ندارد؛ زیرا هدف، این است که از سفر در کنار هم لذت ببرند، گاهی استعاره سفر شکل واقعی به خود می‌گیرد و امکان دارد زوجین باهم به جاهای تازه و هیجان‌انگیز سفر کنند. قصه رؤیایی^۸، مانند افسانه پریان است که در آن شاهزاده‌ای، شاهزاده خانمی را نجات می‌دهد یا به نحوی وارد زندگی او می‌شود و بعد از آن به خوبی و خوشی زندگی می‌کنند.

1. Game
2. Art
3. teacher-student
4. House and Hom
5. Religion
6. Sacrifice
7. Travel
8. Dream story

۲. پردازش تحلیلی موضوع

۲-۱. معرفی رومن رولان و رمان جان شیفته

رومن رولان در سال ۱۸۶۶ در شهر کلامسی^۱ ایالت بورگونی، در خانواده بورژوازی مرفه‌ی به دنیا آمد. و در رشته هنر، مدرک دکتر گرفت. رساله دکتر^۲ او درباره تاریخ اپرای اروپا پیش از ژان باتیست لولی^۳ و آلساندرو اسکارلتی^۳ است. پس از اخذ دکتر، سه سال در «مدرسه عالی تاریخ» هنر و تاریخ موسیقی تدریس کرد سپس به نوشتن روی آورد و طی هشت سال، رمان ده جلدی ژان کریستف را به رشته تحریر درآورد. وی آثار زیادی دارد شامل نمایشنامه‌های: تراژدی ایمان، سن لوئی، آثرت، پیروزی خرد، ثناتر انقلاب، دانتون، گرگ‌ها، زمان آن خواهد رسید، لیلولی، بازی عشق و مرگ. زندگی‌نامه‌ها شامل: زندگانی بتهوون، هندل، زندگی میکل آنژ، زندگانی تولستوی، گاندی، تاریخ موسیقی، تاریخ اپرای اروپا پیش از ژان باتیست لولی و آلساندرو اسکارلتی. رمان‌های: ژان کریستف، جان شیفته، کولا برونوین، سفر درونی، فراتر از جنگ، پیغمبران هند جدید، داستان‌های زیبای من، خاطرات جوانی، جزیره‌ای در توفان.

وی در سال ۱۹۱۵ جایزه ادبی نوبل را برای رمان جان شیفته، سال ۱۹۱۰ نشان لژیون دونور (بالاترین مدال افتخار فرانسه) و سال ۱۹۱۳ جایزه بزرگ آکادمی فرانسه، را دریافت کرد.

جان شیفته، داستان یکی از اولین زنان مدرن فرانسه، «آنت ریوی‌یر» است که در مقابل کوتاه‌فکری و افکار غلط و کهنه مردمان خویش می‌ایستد تا زندگی مستقلی داشته‌باشد. رمان در ابتدای سده بیستم و در پاریس اتفاق می‌افتد. مخاطب در شروع داستان با آنت آشنا می‌شود که پیشتر مادر خود و اکنون پدر و زندگی مرفه خود را از دست داده‌است. با مشکلات زیادی روبه‌رو است؛ ارتباطات عشق‌ورزانه آنت در میان روابط اجتماعی او شکل می‌گیرد. او با جست‌وجو بین مدارک و نامه‌های پدر، متوجه می‌شود که خواهری ناتنی به نام سیلوی دارد که در محله‌ای فقیرنشین خیاطی می‌کند و به‌تنهایی بار زندگی را به دوش می‌کشد. آنت مادر می‌شود و برای ادامه زندگی جدید نیازمند کسب درآمد است بنابراین باوجود مشکلات زیاد، درس‌دادن را انتخاب می‌کند. در همین دوران او با فقرا و رنج آن‌ها آشنا می‌شود. آنچه بیش از هرچه او را غمگین و متعجب می‌کند ظلم مردم فرودست و کارگر در حق

1. Clamecy

2. Jean-Baptiste Lully

3. Alessandro Scarlatti

یکدیگر است (ر.ک. رولان ۱۴۰۰، ج ۱ و ۲). آنت شاهد شوم‌ترین جنگ‌های زمان خود است. جنگ کارگران، نه بر ضد طبیعت یا اوضاع یا توانگران تا نان خود را از چنگشان بیرون کشند، بلکه جنگ کارگران بر ضد کارگران، تا نان و خرده‌ریزه‌هایی را که از میز توانگران یا دولت، به زیر ریخته می‌شود؛ از همدیگر برابند؛ این نهایت بی‌توانی است که خاصه در زنان آن روزگار، محسوس‌تر است؛ زیرا هنوز از سازمان یافتن ناتوان هستند و به جای آنکه در پیوند باهم، رنج‌های خود را کم کنند، بر شمار آن می‌افزایند (ر.ک. همان، ج ۱ و ۲). هنگام جنگ آلمان‌ها، آنت به کمک و پرستاری برمی‌آید؛ به زخمی‌ها به تمام کسانی که به دشمنی با یکدیگر مجبور شده‌اند، ترحم می‌ورزد و به پرستاری‌شان می‌شتابد. مارک، فرزند آنت، بزرگ‌تر شده‌است؛ مادر خود را، مشکلات و درد مردمان را بهتر درک می‌کند و بعد از اتمام جنگ به میدان جنگ قدم می‌گذارد و کم‌کم به رهبری ایده‌آل تبدیل می‌شود و در این راه جان خود را می‌گذارد. آنت که به سالخوردگی می‌رسد؛ زندگی کاملی را از سر گذرانده؛ از هر آنچه که در زندگی تجربه کرده و او را به رشد و تکامل نزدیک کرده؛ راضی است (همان).

۲-۲. سبک رولان در بیان عشق‌ورزی شخصیت‌های رمان

در گام اول به تعریف سبک می‌پردازیم:

«سبک، حاصل نگاه خاص هنرمند به جهان درون و بیرون است که لزوماً در شیوه خاصی از بیان تجلی می‌کند. بر طبق این تعریف، هرگاه کسی به آفاق و انفس نگاه تازه‌ای داشته‌باشد به ناچار برای انتقال صور نوین ذهنی خود باید از زبان تازه‌ای استفاده کند» (شمیسا، ۱۳۹۵: ۱۸).

اگر به تعریف سبک با این دید بنگریم؛ می‌توانیم شیوه پرداختن رومن رولان به موضوعات مختلف اجتماعی و مذهبی و حتی تاریخی را از طریق بیان صورت‌های مختلفی از عشق، سبک فکری خاص او به حساب آوریم. او به توصیف عشق‌های گوناگون و مسائلی که بر عشق اثر گذارند؛ می‌پردازد و در هر ماجرای رمان، با توجه به وضعیت فرهنگی و اجتماعی و مذهبی شخصیت‌ها، به خوبی نگرش آن‌ها را نسبت به عشق آشکار می‌کند و در این راستا از توصیف جزئیات، به شایستگی بهره می‌برد. با یک نگاه کلی به نحوه ورد اشخاص به داستان و مرور داستان‌های عاشقانه آنها می‌توان گفت که نظم خاصی در بیان آن‌ها حفظ شده است، رولان، ابتدا موقعیتی می‌آفریند که شخصیت جدیدی به داستان زندگی آنت راه یابد، سپس به توصیف ویژگی‌های شغلی، ظاهری و جذابیت‌های جسمی او می‌پردازد تا زمینه را برای عشق‌ورزی مهیا کند، سپس وضعیت خانوادگی، اجتماعی و مذهبی وی را شرح می‌دهد. شخصیت‌ها را رو در رو هم قرار می‌دهد تا با گفت‌وگوهای طولانی به نظرات و عمق

احساسات یکدیگر پی ببرند؛ به نوعی دست به خلق مناظره‌ای می‌زند که محصول نوع نگرش شخصیت‌ها به زندگی و عشق است سپس زمان انتخاب فرا می‌رسد. در این هنگام، کشمکش‌های درونی افراد با خودشان نیز به‌خوبی تصویر می‌شود. شخصیت اصلی داستان، آنت، مدام با این کشمکش‌ها روبه‌رو است و سرانجام با توجه به متفاوت بودن دیدگاه دیگران دربارهٔ عشق، تصمیمی برای بودن یا نبودن با آن‌ها می‌گیرد که می‌توان با توجه به نظر استرنبرگ، توضیحی برای آن داد. در این گفتار شیوه‌های عشق‌ورزی شخصیت‌ها به ترتیب ورودشان به داستان، با استفاده از نظریات استرنبرگ یعنی «مثلث عشق» و «عشق به مثابه یک قصه» بررسی شده‌است.

۲-۱-۲. عشق پدر

عشق در زندگی آنت با علاقهٔ او و پدرش نسبت به یکدیگر آغاز می‌شود؛ پدر، آنقدر با او صمیمانه رفتار می‌کند، گویی که کسی دیگر را به آن اندازه دوست ندارد.

«گمانش به خود این بود که یگانه امانت‌دار زندگی خصوصی پدر است» (رولان، ۱۴۰۰: ۴۲).

آنت ساعت‌ها در نزد پدر می‌نشیند و از مصاحبت او لذت می‌برد.

«درست همان چیزهایی را برایش حکایت می‌کرد که دختر مایل به شنیدن آن بود. آنت سراپا

گوش می‌شد و از رازگویی‌های پدر به خود می‌بالید» (همان).

این عشق پر از حمایت‌های عاطفی و رازداریست که از عناصر صمیمیت در نظریهٔ «مثلث عشق

استرنبرگ» به‌شمار می‌آید. یک عشق پدرانه که مؤلفهٔ «صمیمیت» در آن پررنگ‌تر از «هیجان و

هوس» است و «تعهد»ی ناخواسته از سوی طبیعت همراه دارد که تا هنگام مرگ پدر، پایدار است،

بنابراین بر طبق نظریهٔ «مثلث عشق استرنبرگ»، این عشق، «دوست داشتن» نام می‌گیرد.

«قصهٔ سفر» می‌تواند عنوان مناسبی برای قصهٔ عشق پدر و آنت باشد؛ زیرا در این قصه، مقصد

مشخصی وجود ندارد و هدف باهم بودن و همراهی است.

«هدف، لذت بردن از با هم سفر کردن و لذت از خود مسیر است، نه نگرانی از اینکه به کجا

می‌روند» (استرنبرگ، ۱۳۹۷: ۱۵۹).

در این رابطه آنت در کنار پدر به رشد خود ادامه می‌دهد و از این باهم بودن‌های پدر و فرزندی

لذت می‌برد. پس از مرگ پدر با پیدا کردن نامه‌های عاشقانهٔ او حقایقی بر آنت آشکار می‌شود که نظر

او را نسبت به پدرش عوض می‌کند. او در همین لحظه‌ها درمی‌یابد که خواهری ناتنی به نام «سیلوی»

دارد.

۲-۲-۲. عشق دو خواهر

با خواندن محتوای نامه‌های پدر، آنت خواهر خود را پیدا می‌کند. میان آن دو ارتباط برقرار می‌شود و صمیمیت و عشق میانشان شکل می‌گیرد.

«آنت دل‌باخته خواهر تازه کشف کرده خود گشته‌بود» (رولان، ۱۴۰۰: ۵۴).

سیلوی از طبقه دیگر اجتماع به حساب می‌آید؛ تجارب اجتماعی بیشتری دارد و می‌تواند مستقل زندگی کند، برطبق نظریه «مثلث عشق» استرنبرگ، عشق میان آن دو بیشتر دارای عناصری از «صمیمیت» مانند درد دل کردن، رازگفتن، حمایت عاطفی و میل به پیشرفت است که در ارتباط بین دو خواهر به وفور توصیف شده‌است.

«ای بسا که راز دل که راست و بی‌پرده آغاز می‌گشت...» (همان: ۵۷).

در هنگام بیماری سیلوی، آنت به او رسیدگی می‌کند و عاشقانه از او حمایت می‌کند:

«عشق بزرگ آنت به صورت حرکات پرشور مادرانه بیرون می‌زد...» (همان: ۸۰)

«رازگویی‌هایشان اکنون دامنه دور و درازی یافته‌بود» (همان: ۸۱).

قصه عشق دو خواهر فراز و نشیب‌های زیادی دارد، این عشق بیشتر شبیه یک سرگرمی است و نوعی رقابت در آن به چشم می‌خورد؛ هرچند که گاهی یکی طرفین نیز از وجود رقابت آگاهی ندارد. هر کدام می‌کوشند که برنده این مسابقه باشد. هر کدام گاهی به برد و گاهی به باخت نزدیک می‌شوند. استرنبرگ این نوع عشق‌ورزی را با «قصه مسابقه» توضیح داده‌است که در آن مفهوم عشق، بازیگوش و رقیب به چشم می‌خورد (ر.ک: استرنبرگ، ۱۳۹۷: ۱۴۹). عشق این دو خواهر در مسیر پیدایش عشقی تازه دچار تغییر می‌شود و برای مدتی شکل صمیمانه خود را از دست می‌دهد.

۲-۲-۳. عشق تولیو^۱

معرفی و توصیف ویژگی‌های تولیو را در رمان به این شکل می‌بینیم:

«تولیو جوانی دارنده نام پر طنین از یک خانواده کهن لمباردی^۲ با هیئت جوانان آلامد شبه‌جزیره ایتالیا، زیبا پسری با اندامی خوش‌تناسب با رفتاری که آمیزه‌ای از نخوت، ادب چاپلوسانه، خشونت و مردی مقاوم‌ناپذیر و جذاب بود که در ابتدا چشم‌طمع به آنت دوخت؛ سپس دل‌باخته او شد» (رولان، ۱۴۰۰: ۸۶).

1. Tullio

2. lombarde

در واقع او شیفته مزایای جسمانی آنت بود.

«تولیو که چشم به ناخن‌ها دوخته و با لحنی خشنود، داستان بی‌مزه‌ای حکایت می‌کرد، مانند ببر و یوز از گوشه چشم در کمین پیکر آنت بود و...» (همان: ۹۱).

در نظریه استرنبرگ وقتی توجه به ویژگی‌های جسمانی در عشق، پر رنگ‌تر باشد؛ عشق، «دلباختگی» نام می‌گیرد.

«درجات بالایی از تحریک ذهنی و فیزیکی را به دنبال دارد و فقط اگر به کامیابی جنسی منجر شود، ادامه می‌یابد» (استرنبرگ، ۱۳۹۱: ۵۲).

«خانه تنش در برابر هجوم خواهش‌های نفسانی خوب دفاع نمی‌شد» (رولان، ۱۴۰۰: ۸۷).

او با آنت درباره موضوعات مشترک ورزشی مثل سواری و قایقرانی صحبت می‌کرد، این هم‌صحبتی آنت را هم آزرده و هم شیفته کرد. آنت در مقابل تقرب جستن‌های تولیو ایستادگی می‌کرد. سیلوی از این موقعیت استفاده کرد و خود را به تولیو نزدیک کرد (همان: ۸۷-۸۸).

این اوضاع از دو خواهر رقیبی عشقی ساخته بود که تولیو را بازی می‌داد. سیلوی با به‌وجودآوردن صحنه‌های رقابت و مقایسه، سعی می‌کرد گوی سبقت از آنت برآید و توجه تولیو را به خود جلب کند. سرانجام دلربایی‌های سیلوی، تولیو را بیشتر جذب کرد و نزدیکی او به تولیو، آنت را آزرده خاطر کرد (همان: ۸۸-۹۰). نویسنده با توجه به شخصیتی که برای سیلوی در نظر گرفته، صحنه‌هایی برای سیلوی و تولیو خلق می‌کند که بیشتر با مؤلفه شور و شوق یا هیجان یا به عبارتی هوس، در نظریه استرنبرگ مطابقت دارد. صحنه‌هایی از دلربایی و انگیزش جسمانی مانند رقص، «هر دو شان خوب می‌رقصیدند...» (همان: ۸۹). «هیجان، جاذبه فیزیکی، میل جنسی و احساس عاشق بودن را در بر می‌گیرد» (صفایی، ۱۳۹۱: ۵۱).

در نهایت آنت بازی را باخت و «تولیو نسبت به او سرد شد. وقار سودایی او مزاحمش بود؛ حوصله‌اش را سر می‌برد» (همان: ۹۶). این موضوع را می‌توان با قصه هنری در نظریه استرنبرگ، توضیح داد:

«در قصه هنری، افراد طرف مقابلشان را به خاطر جذابیت ظاهریش دوست دارند، راز عشق پشت این ارتباط زمانی برملا می‌شود که طرف مقابل به نحوی جذابیت ظاهریش را از دست بدهد، اینجاست که افراد می‌بینند احساسی که به طرف مقابل دارند ناگهان یا به تدریج از بین می‌رود...» (استرنبرگ، ۱۳۹۷: ۱۲۵).

سیلوی نیز تولیو را رها می‌کند و به سمت دوستی و صمیمیت با خواهر خود باز می‌گردد و عشق به تولیو را بازیچه‌ای بیش در نظر نمی‌گیرد. «برایم تفریحی بود که دوستش بدارم، یک جور بازی بود برایم...» (رولان، ۱۴۰۰: ۱۰۳). استرنبرگ در قصه مسابقه، عشق را نوعی بازیگوشی و مسابقه توصیف می‌کند (همان: ۱۴۹) که با این بازی سیلوی مطابقت دارد. به علاوه سیلوی، نوعی از عشق شبیه «دلباختگی» بر پایه تحریک ذهنی و فیزیکی، در تولیو ایجاد می‌کند که چون به کامیابی نمی‌رسد؛ ادامه نمی‌یابد در حالی که آنت به دنبال عشق از نوع دیگری است. او تمایل دارد که تولیو او را بخواهد و نسبت به او وفادار باشد. «می‌خواهم که تو مرا بخواهی» (همان: ۹۱) در این صورت می‌توانست تمام عمر خود را فدای این مرد کند. این موضوع می‌تواند؛ «قصه فداکاری» را از دیدگاه استرنبرگ، تداعی کند که در نهاد «آنت» وجود دارد.

«آنت می‌توانست بی‌درنگ سراسر باقی عمر خود را برای این مرد فدا کند» (همان: ۹۶). در قصه فداکاری «از خودگذشتگی، بخش بزرگی از نیرو محرکه این عشق را تشکیل می‌دهد» (استرنبرگ، ۱۳۹۷: ۷۰).

۲-۲-۴. عشق دوباره بین دو خواهر

بعد از مدتی، دلگیری دو خواهر نسبت به هم کم‌رنگ شده و رابطه آن دو، صمیمت خود را باز می‌یابد.

«هیچ چیز به اندازه عشق در این دو خواهر متفاوت نبود؛ محبت بسیار آزاد سیلوی، خندان و کودک‌آسا و گستاخ؛ اما بسیار سنجیده که جوش و خروش بسیار داشت؛ ولی هرگز بیراهه نمی‌رفت، بال و پر به هم می‌زد؛ اما هرگز جز پیرامون کبوتر خانه خود پرواز نمی‌کرد؛ از سوی دیگر، اهریمن شگفت عشق که در آنت خانه داشت» (رولان، ۱۴۰۰: ۱۰۸).

آنت می‌کوشید که عشق را پنهان کند؛ چون می‌ترسید دیگران به اشتباه بیفتند. رومن رولان از عشق دو خواهر با عنوان «اروس» یاد می‌کند؛ «اروس»^۱ در فرهنگ یونانی، مفهوم عشق شهوانی و جنسی داشته است» (صفایی، ۱۳۹۱: ۳۷). «اروس» به معنی عشق جنسی، در اسطوره‌های یونان، خدای عشق بود (معین، ۱۳۸۰: ذیل واژه اروس). دوست داشتن و عشق در هر دو خواهر با یکدیگر متفاوت بود؛ این بار علاوه بر صمیمیت و دلسوزی و حمایت از یکدیگر، بین آنها تعهدی شکل می‌گیرد؛ دو خواهر رازدار یکدیگر بودند و تصمیم گرفتند در جهت حمایت از یکدیگر با هم پیمان ببندند که:

1. Eros

«هر پیشامدی رخ نماید، هیچ همدیگر را رها نکنند. میانشان یک هبه دو جانبه یک قرارداد ناگفته، نوعی زناشویی سر می‌گرفت که به‌ویژه از آن رو معتبر و نافذ بود که هیچ فشار بیرونی و نه تعهدی نوشتنی و نه جزای شرعی یا عرفی - بر آن سنگینی نمی‌کرد» (رولان، ۱۴۰۰: ۱۱۰).

این تعهد بر پایه یک جنبش درونی شکل می‌گرفت چیزی مانند اینکه: «خودم انتخاب کرده‌ام می‌خواهم و عهد می‌کنم (همان). عشق آنها علاوه بر صمیمیت، داری ضلعی قوی از تعهد می‌شد که قضاوت دیگران و تصویر بیرونی آن برای هیچ کدام مهم نبود. «عزم راسخشان بر این بود که هر پیش‌آمدی رخ نماید، هیچ همدیگر را رها نکنند» (همان). بر اساس نظریه مثلث عشق استرنبرگ «عشق رفاقتی» یعنی ترکیبی از صمیمیت و تعهد بین آنها شکل می‌گرفت. «عشقی است که برای مدت طولانی در یک رابطه دوستانه و متعهدانه به حیات خود ادامه می‌دهد» (صفایی، ۱۳۹۱: ۵۲)؛ اما هر کدام درون خود، داستانی متفاوت برای این عشق داشتند:

«خواهر کوچک‌تر، گرچه شاید مبالغه می‌نمود؛ به برتری خود از حیث عقل و تجربه یقین داشت و با خود می‌گفت: در پناه خودم می‌گیرمش و حال آنکه نیازمند بود ابتدا خود را در پناه بگیرد» (رولان، ۱۴۰۰: ۱۱۱).

آنت هم می‌اندیشید «خوشبختانه که به موقع رسیده‌ام تا راهنمایش کنم!» (همان: ۱۱۲). بر طبق نظر استرنبرگ شاید بتوان گفت که قصه سلوی، در اینجا «قصه رؤیایی» است.

«همان قصه قدیمی که در آن شاهزاده یا شوالیه در حالی که زره طلائی پوشیده؛ شاهزاده خانم را نجات می‌دهد یا به نحوی وارد زندگی‌اش می‌شود که بعد از آن با هم خوش و خرم زندگی می‌کنند» (استرنبرگ، ۱۳۹۷: ۱۸۹).

اما قصه عشق آنت، قصه نامتقارن معلم و شاگرد است که:

«در این قصه معمولاً یک نفر از لحاظ سنی یا بلوغ فکری از نفر دیگر جلوتر است. در چنین قصه‌هایی اختلاف قدرت وجود دارد. افراد در میزان تجاربی که با خودشان به رابطه می‌آورند؛ متفاوت‌اند. عدم تقارن، در نسبت دادن نقش‌هاست، نه در واقعیت بیرونی» (همان: ۶۶).

هر دو خواهر نقش‌های مختلفی به خود نسبت می‌دهند. یکی نقش نجات‌بخش و یکی نقش حامی. با توجه به تفاوت‌های ذاتی و فردی آن دو خواهر و میل هر یک به استقلال و تفاوت داستان درونی آنها، عشق میان آنها دچار تغییر و دگرگونی می‌شود؛ استرنبرگ می‌گوید:

«قصه‌ها به مرور تغییر می‌کنند. قصه‌های مربوط به روابط، دقیقاً مانند سایر قصه‌ها هستند. آنها شروع، وسط و پایان دارند» (همان: ۳۵).

آنت احساس می‌کند دیگر جایی در زندگی سیلوی برای او باقی نمانده و سیلوی به شدت مشغول کار خود است.

۲-۲-۵. عشق مارسل فرانک^۱

«مارسل فرانک از خانواده نیمه یهودی بود و چهره‌ای دلفریب داشت» (رولان، ۱۴۰۰: ۱۳۵)؛ او در محیط خانواده آموخته بود که «میان کار و کسب لذت یک هماهنگی است هنر زندگی عبارت است از یگانگی استادانه این دو» (همان: ۱۳۶). «او با نگاه تن آسان و نافذ و گستاخ و اغماض کار خود، به همان اندازه می‌توانست در چهره‌های زنده دقیق شود که در تابلوهای نقاشی». از این رو، «در میان جوانان دلبسته آنت، او کسی بود که بهتر از همه در وی می‌دید و می‌خواند» (همان). ویژگی عشق و قصه درونی او، یک قصه هنری است.

«در چنین قصه‌ای صاحب قصه به طرف مقابلش به چشم یک اثر هنری نگاه می‌کند و با ظاهرش مثل چشم‌هایش، اندام یا تنه‌اش زندگی می‌کند. این فرد، ظاهر طرف مقابل را مثل یک اثر هنری تحسین می‌کند و آن را بی‌نهایت ارزشمند می‌شمارد» (استرنبرگ، ۱۳۹۷: ۱۲۱).

رولان در معرفی مارسل، مثل سایر شخصیت‌های داستان، به خوبی و کمال، ویژگی‌های جسمی او را توصیف می‌کند و آنجا که به عشق او نسبت به آنت مربوط می‌شود؛ از عناصری که در ضلع هیجان یا هوس «مثلث عشق» جای می‌گیرند، سخن می‌گوید: مثل نگاه کنجکاوانه و هوسبازانه‌ای که آنت را برهنه می‌پندارد.

«با چشمان کنجکاو فرانک مصادف می‌شد که گویی به او می‌گفت: آنت من شما را برهنه می‌بینم» (رولان، ۱۴۰۰: ۱۳۶).

فرانک، دلباخته آنت است؛ اما آنت تمایلی به ازدواج با او ندارد. «آنت می‌دانست که هرگز از آن او نخواهد شد» (همان: ۱۳۶). در نظر آنت، «تنها عظمت زناشویی در عشق یگانه است و وفاداری دو قلب به یکدیگر» (همان: ۱۶۰). او طرفدار آزادی است؛ اما نه آزادی قلب، چون اراده خود را آنقدر قوی می‌پندارد که قلبش را برای کسی که دوست می‌دارد؛ نگه دارد. آنت خود عشق آزاد را می‌پذیرفت و از آن دفاع می‌کرد. «آزادی در عشق را از ته دل امری مشروع و طبیعی و حتی خردمندانه می‌شمرد» (همان)؛ اما مارسل اعتقاد داشت که «اراده، در این گونه امور! مثل آن است که دستور صادرکنند آتش سرخ، سبز رنگ است» (همان: ۱۶۱). قصه عشق آن دو متفاوت بود.

1. marcel FraneK

«عشق برای هر کسی معنای به‌خصوصی دارد، هر کسی قصه‌ای در مورد عشق دارد؛ اما قصه‌های ما ممکن است زمین تا آسمان با هم فرق داشته‌باشند» (استرنبرگ، ۱۳۹۷: ۲۲).

۲-۲-۶. عشق روژه بریسو^۱

آنت با بریسو در محفل‌های بورژوازی پاریس آشنا می‌شود؛ تصویرهای خوش‌آیندی نیز از برخورد‌های گذشته آن‌ها در ضمن گردش‌های آنت و سواری و شکار روژه در آن‌ها به جا مانده بود. گرایش بریسو به سیاست موجب سخنوری‌های او دربارهٔ سوسیالیسم، عدالت و درستی، برای آنت می‌شود. آنت شیفته افکار او می‌شود؛ آشنایی او با بریسو با شور و هیجان زیادی همراه است که جای جای داستان نمایان می‌شود و عنصر شور و هیجان از مثلث عشق استرنبرگ را نشان می‌دهد. بریسو در مسیر استقبال از آنت «...می‌خندید و ناگهان به سوی لب‌های او خم می‌شد و بوسه‌ای می‌ربود» (رولان، ۱۴۰۰: ۱۶۳). آنت بعدها که از نزدیک‌تر با او و خانواده‌اش معاشرت می‌کند متوجه می‌شود که نمی‌تواند با هم بسازند. آنت طرفدار آزادی روح انسانی است و اعتقاد دارد:

«هیچ آفریده‌ای حق ندارد روح دیگری را در پای خود و یا روح خود را در پای دیگری قربانی کند. این کار جنایت است» (همان: ۱۶۲).

او امیدوار بود که بشنود:

«همان جور که هستی می‌خواهم» (همان: ۱۶۷).

ولی روژه اصراری در شناخت آنت آن‌گونه که بود، نداشت.

«برایش آسان‌تر می‌نمود که از خود اختراعش کند» (همان).

«در ظاهر داریم او را عمیقاً می‌شناسیم؛ اما معمولاً واقعیت چیز دیگری است. ما تمام مدت در حال خلق قصه‌ای هستیم که شباهت چندانی به خود شخص ندارد، بلکه بیشتر شبیه به تصور ما از اوست» (استرنبرگ، ۱۳۹۷: ۲۰).

در گفت‌وگوی عمیقی که بین آنت و بریسو جریان می‌یابد؛ نویسنده، روح زنده و پیشروندهٔ آنت را نمایان می‌سازد:

«انسان در یک جا نمی‌ماند زندگی می‌کند، می‌رود، به پیش رانده می‌شود، باید پیش رفت! این زیانی به عشق نمی‌رساند. عشق انسان را با خودش می‌برد؛ ولی عشق هم نباید بخواهد که ما را واپس نگه دارد» (همان: ۱۷۸).

نظرات بریسو و قصه عشق او با نظرات و قصه عشق آنت متفاوت است. «قصه، متأثر از تجارب، احساسات، انگیزه‌ها، ادراک و شناخت‌های شخصی ماست» (استرنبرگ، ۱۳۹۷: ۴۴). روزه بریسو هم نمی‌تواند؛ قصه آنت را تغییر دهد.

«تغییر دادن قصه دیگران، کار خیلی سختی است؛ چون طرف مقابل، این تلاش ما را هم طبق قصه خودش تفسیر خواهد کرد. او ممکن است این طور برداشت کند که می‌خواهیم بازیش بدهیم، کنترلش کنیم، شاید هم خودمان را زیادی قبول داریم...» (همان: ۵۰).

درست اتفاقی که نویسنده در این گفت‌وگو برای آنت و روزه رقم زده است. آنت گنج‌هایی از گذشت و آسان‌پذیری برای روزه بریسو داشت و او را نیک دوست می‌داشت و او را جوانمرد و پرشور می‌دید. مثل مادری که عیب‌های فرزندش را کوچک و کم‌اهمیت می‌داند. حتی دور نبود که آنت زشتی‌ها را نیز در او دوست بدارد.

«زیرا در دوست‌داشتن نقایص کسی که دوست می‌داریم؛ ایثار بیشتری هست؛ در دوست‌داشتن آنچه از خوبی در معشوق هست؛ ما دیگر چیزی نمی‌دهیم، بلکه می‌گیریم» (رولان، ۱۴۰۰: ۱۶۹).

در نظریه عشق به مثابه قصه، استرنبرگ قصه‌ای به نام قصه فداکاری مطرح می‌کند که: «از خودگذشتگی، بخش بزرگی از نیروی محرکه این عشق را تشکیل می‌دهد و شخص فداکار تنها در صورتی شاد و راضی است که در نقش‌دهنده عشق و فداکاری باشد» (استرنبرگ، ۱۳۹۷: ۷۰).

قصه عشق آنت با قصه فداکاری مطابقت دارد. در مقابل این فداکاری، آنت از روزه بریسو انتظار دارد که او را همان‌طور با تمام نقص‌هایش، با تمام اراده و اندیشه‌ای که دارد؛ آنچنان که هست، بپذیرد.

«دلم می‌خواهد که تو نقص مرا ببینی!... اگر تو مرا می‌گیری، آن را هم با من می‌گیری» (رولان، ۱۴۰۰: ۱۶۹-۱۷۲)؛ اما قصه روزه بریسو با قصه آنت متفاوت است؛ او می‌خواهد زندگی آنت را مرتب کند طوری که دیگر کاری جز این نداشته باشد و روی دست ببردش؛ اما آنت می‌خواهد خودش راه برود. روزه پیروزی خودش در سیاست را پیروزی آنت می‌داند در حالی که آنت به سیاست علاقه‌ای ندارد. روزه استعداد خاص یک زن را مادر شدن می‌داند و زندگی حقیقی او را در کانون خانوادگی بودن. از نظر روزه زندگی مشترک برای آنت باید ابزاری برای رسیدن به یک زندگی راحت باشد؛ یا

وسیله‌ای باشد تا رسیدن به اهداف روزه را آسان‌تر کند. این موضوع از نظر استرنبرگ در قصه‌ای با عنوان «قصه ابزار» و قصه «خانه و کاشانه» مطرح می‌شود:

«در قصه ابزار، رابطه یک بازیچه است برای رسیدن به هدفی که یا ارتباط کمی با خود آن دارد و یا اصلاً به آن مربوط نیست. در قصه خانه و کاشانه رابطه حکم ابزاری را دارد؛ برای رسیدن شخص به محیط راحت و دل‌انگیز» (استرنبرگ، ۱۳۹۷: ۱۲۹).

آنت در عین فداکاری خواهان استقلال و آزادی روحی برای خود هست. صلابت موروثی مادرش، کشمکش‌های درونی آنت، گزینه‌های مقدسی که طبیعت در نهاد او ذخیره کرده بود، «روحش»، واژه جهان‌بینی پروتستان، اعتقاد مذهبی او، قصه عشق او را شکل می‌داد و دگرگون می‌کرد. تن را نثار کردن و روح را برای خود نگاه‌داشتن، که آن را در رؤیای زناشویی و عشق یگانه، امکان‌پذیر می‌دانست.

«اغلب مذاهب دنیا افراد را به ازدواج تشویق می‌کنند» (همان: ۱۴۹).

«روح آزاد من از آن من نیست. این منم که از آن روح آزادم هستم. من در آن نمی‌توانم تصرف کنم. حفظ آزادی خود بسی مهم‌تر از آن است که حق باشد، وظیفه دینی است» (همان: ۱۲۷).

او به دنبال کسی بود که با او دیدگاه معنوی مشترک داشته باشد. استرنبرگ، این ویژگی را در «قصه مذهب»، بیان می‌کند.

«در قصه مذهب، یا عشق، نقش مذهب را بازی می‌کند یا مذهب یک بخش اساسی از عشق محسوب می‌شود» (استرنبرگ، ۱۳۹۷: ۱۴۸).

بنابراین می‌توان دو قصه درونی آنت را قصه فداکاری و قصه مذهب در نظر گرفت. در گفت‌وگویی طولانی میان آنت و روزه بریسو هر دو بر اساس قصه‌های درونی خود مباحثه می‌کنند و برداشت‌های متفاوتی از رفتار و گفتار یکدیگر دارند؛ بریسو همین که دو طرف یکدیگر را دوست داشته باشند؛ دلیل کافی برای ازدواجشان می‌داند و آنت می‌خواهد او را متقاعد کند که ازدواج به معنی در اسارت داشتن روح انسانی نیست. استرنبرگ می‌گوید:

«قصه‌های ما از کجا می‌آیند؟ ما درک و استنباط‌هایمان را کنار هم می‌چینیم و قصه‌ای می‌سازیم که از دید خودمان کاملاً درست و دقیق است؛ اما این قصه متأثر از تجارب، احساسات، انگیزه‌ها ادراک و شناخت شخصی است. خصوصیات شخصیمان هم باعث می‌شود؛ مسائل را به شیوه‌ای خاص ببینیم. این پس‌زمینه، اساس درون‌مایه قصه‌های ما را تشکیل

می دهد» (استرنبرگ، ۱۳۹۷: ۴۴).

بر اساس نظریه استرنبرگ، «عشق به مثابه یک قصه»، قصه عشقی که روژه بریسو در درون خود دارد، با قصه عشق آنت متفاوت است بنابراین عشق در میان آن دو، تعهد و تداوم ندارد. آن‌ها قادر به ساختن قصه مشترکی برای خود نیستند.

«افراد با توجه به شرایط زمانی و مکانی خاص خود و رویدادها و وقایعی که از کودکی تا بزرگسالی برای آن‌ها رخ می دهد؛ پی در پی مفاهیمی متفاوت از عشق می سازند؛ مفاهیمی که نگرش‌های آن‌ها را شکل می دهد و برایشان خط‌مشی تعیین می کند. در کنار آن، تأثیر فرهنگ در شکل‌گیری نگرش‌ها به شکلی واضح رخ نموده است» (صفایی، ۱۳۹۱: ۱۶).

«نگرش‌ها پنداشت‌هایی هستند که رفتار را تحت تأثیر قرار می دهند» (همان: ۱۴۹).

۳. نتیجه‌گیری

«رولان» نگرش درونی هر فرد و عوامل بیرونی را بر بروز شیوه عشق‌ورزی اشخاص مؤثر می داند. به نظر وی داستان‌هایی را که طرفین برای زندگی عاشقانه خود در نظر می گیرند بر اساس بینش‌ها و نگرش‌های متفاوت، محیط فرهنگی، مذهبی، خانوادگی و طبقه اجتماعی‌شان، شکل می دهند و تفاوت آن‌ها را با یکدیگر با استفاده از عنصر توصیف، مناظره و تصویرسازی آشکار می کنند. به بیان ویژگی‌های ظاهری افراد و درونیات هر شخصیت می پردازند؛ قصه‌های گوناگون عشق را پدید می آورند و از آن‌ها برای بیان نظرات خود و چه بسا اعتراض به ویژگی‌های ناپسند و متعصبانه آن زمان بهره می گیرند.

«رولان» در داستان عشق آنت، آنت قهرمان اصلی رمان را قربانی آن‌ها می داند که سرانجام با اراده و تلاش خستگی‌ناپذیرش، زندگی خود را آن‌گونه که می خواهد؛ رقم می زند.

هر سه مؤلفه «مثلث عشق استرنبرگ»؛ یعنی صمیمیت، هیجان و تعهد را می توان در شیوه بیان نویسنده به خوبی درک کرد. وی عناصر مؤلفه «صمیمیت» به ویژه رازگویی، درد دل کردن و حمایت کردن را در رفتارها، ذهنیات و گفت‌وگوهای طولانی بین شخصیت‌ها به نمایش می گذارد. در پرداختن به مؤلفه هیجان، رفتارهای محرک و انگیزشی عاشقانه مانند نگاه کردن، لمس کردن، بوسیدن و در آغوش گرفتن را که از عناصر این مؤلفه هستند؛ از یاد نمی برد. وجود مؤلفه «تعهد»، بیشتر از دو عنصر دیگر، به نوع بینش و نگرش افراد وابسته است؛ از این رو، به دلیل تفاوت در نوع بینش اجتماعی شخصیت‌ها، عنصر تعهد را در روابط آن‌ها کمتر می توان یافت. رولان، انواعی از عشق شامل

«دوست داشتن»، «دل‌باختگی» و «عشق رفاقتی» را در بین شخصیت‌ها به خوبی تصویر و روایت می‌کند. قصه‌های عاشقانه‌ای که بر اساس نظریه «عشق به مثابه یک قصه» در این بخش از رمان شناسایی شدند؛ شامل «قصه مسابقه»، «قصه هنر»، «قصه ابزار» (از نوع خانه و کاشانه)، «قصه مذهب»، «قصه فداکاری»، «قصه سفر»، «قصه معلم و شاگرد» و «قصه رؤیایی» هستند. تعدد این قصه‌ها در رمان، نشان‌دهنده بینش وسیع نویسنده و شناخت او از جامعه‌ای است که در داستان به آن پرداخته‌است. مجموع این موارد سبک رومن رولان را در بیان شیوه عشق‌ورزی شخصیت‌های داستان به‌ویژه «آنت» روشن می‌سازد.

کتابنامه

آبراهام، پی. یر. (۱۳۶۹) نگاهی به زندگی و آثار رومن رولان. ترجمه سیروس سعیدی. ادبستان فرهنگ و هنر، (۶)، ۳۶-۳۹.

استرنبرگ، رابرت جی. (۱۳۹۷) قصه عشق نظریه‌ای جدید در روابط، چاپ اول. ترجمه مزگان جمالی، تهران: کتیبه پارسی.

اعتمادزاده، کاوه. (۱۳۹۷) «یادی از پدر»، متن سخنرانی. مجله بخارا، (۱۲۹)، ۲۵۵-۲۵۷.

رولان، رومن. (۱۳۷۸) «صدای آزاد». ترجمه پانته آ مهاجرکنگرلو. مجله بخارا، (۶)، ۱۶۳-۱۶۶.

رولان، رومن. (۱۴۰۰) جان شیفته، ج ۱ و ۲، چاپ بیست و دوم. ترجمه محمود اعتمادزاده (م.ا.به‌آذین). تهران: انتشارات دوستان.

سون استکلینگ، مایجاد. (۱۳۴۶) «رومن رولان بشر دوست بزرگ». ترجمه جهانگیر افکاری. نشریه نگین، (۳۰)، ۲۰-۲۲.

شمیسا، سیروس. (۱۳۹۵) کلیات سبک‌شناسی، ویراست دوم، چاپ پنجم. تهران: نشر میترا.

صفایی، مهشید. (۱۳۹۱) از زیر و بم عشق، سیری در نظریه‌ها و رویکردها. تهران: روزنه.

فروم، اریک. (۱۳۹۶) هنر عشق ورزیدن. ترجمه شاپور پشبادی. نشر مؤلف، فیدیبو، ۱۳۹۶/۱۲/۲۱.

محمودی، معصومه. (۱۳۹۸) «نظریه قصه عشق استرنبرگ در دو داستان رئالیستی چشم‌هایش و شوهر آهو خانم». پژوهش‌نامه مکتب‌های ادبی، ۳(۷)، ۶۳-۸۰.

محمودی، معصومه. (۱۳۹۹) «نظریه عشق استرنبرگ و نقد تطبیقی داستان معاصر». دو فصل‌نامه علمی ادبیات و

پژوهش‌های بین‌رشته‌ای، ۲(۳)، ۲۶۰-۲۹۱.

معین، محمد (۱۳۸۰) فرهنگ فارسی، جلد ۵، چاپ هفدهم. تهران: امیرکبیر.

هادوی، حسین (۱۳۸۶) تحلیل اجتماعی رمان جان شیفته. کیهان فرهنگی، (۲۵۲)، ۵۲-۵۵.

یاوران، مرتضی (۱۳۸۶) آنت و جان شیفته. نشریه فرهنگی هنری اجتماعی رودکی، ۷۱ - ۸۱

References

Abraham, P. (1990). A look at the Life and Works of Romain Rolland. Translated by; Siroos Saeedi. *Adebistan Farhang and Hanar*, (6), 36-39. (In Persian).

Etemadzadeh, K. (2017). A Memory of Father. *Speech Text, Bukhara Magazine*, (129), 255- 257. (In Persian).

Forum, E. (2016). *The Art of Loving, Translated by; Shapour Pashabadi*. Fidibo. (In Persian).

Hadavi, H. (2007). Social Analysis of L'Ame Enchantée. *Keihan Farhangi Publications*, (252), 52-55. (In Persian).

Mahmoudi, M. (2018). Sternberg's Theory of Love Story in two Realistic Stories of his eyes and the Deer's Husband. *Research Journal of Literary Schools*, 3(7), 63-80. (In Persian).

Mahmoudi, M. (2019). Sternberg's Theory of Love and Comparative Criticism of Contemporary Fiction. *Two Scientific Quarterly Journals of Literature and Interdisciplinary Research*, 2(3), 260-291. (In Persian).

Moein, M. (2001). *Farhang-e Farsi*. 5(17), Tehran: Amirkabir Publications (In Persian).

Rolland, R. (1999). Azad Voice, Translated by; Panthea Mohajer Kangerlu. *Bukhara Magazine*, 6, 163-166. (In Persian).

Rolland, R. (2021). *L'Ame Enchantée*. Translated by ; Mahmoud Etemadzadeh (M.A. Behazin), Vol.1 & 2, (22nd Edition), Tehran: Doostan Publications. (In Persian).

Safai, M. (2012). *From the Undertones of Love, A Series of Theories and Approaches*. Tehran: Rozaneh Publications. (In Persian).

Shamisa, S. (2015). *Lements of Stylistics*. 2(5), Tehran: Mitra Publications. (In Persian).

Sternberg, R. J. (1986). A Triangular Theory of Love. *Psychological Review*, 93, 119-135. (In Persian).

Sternberg, R.J. (2018). *Love is a Story, A New Theory of Relationships*. Translated by ; Mozghan Jamali, first edition, Tehran: Parsi Katibe Publications. (In Persian).

Sven Stelling, M. (1967). Roman Rolland, a great philanthropist. Translated by; Jahangir Afkari. *Negin Magazine*, (30), 20-22. (In Persian).

Yavaran, M. (2007). Ante and Jan Shifteh. *Rodaki Cultural Artistic Social Publication*, 71-81. (In Persian).